למשה לוין היקר
עם זכרו הלא נשכח
של מנשה – חיים

חיים גורי

ארבעה שירי ים

הים

ם עוֹדָם רָמִים וְנִשָּׂאִים וְגַל יִגְבַּהּ מִגַּל וְשִׂיא מִשִּׂיא נִשְׁבָּר
הים גְּדוֹלָה בִּמְיֻחָד מַגִּיעָה אֶת הַכְּבֵדִים הָאֵלֶּה
הַיָּם הָאַחֲרוֹן הַיּוֹצֵא אֵלַי מִדַּעְתּוֹ
ד הַסּוֹף הַטּוֹב
סקים הַמַּיִם הָרַבִּים מִתּוֹעֲפוֹת נִפְעָרוּתָם אֶל אֹבֶךְ הַשָּׁמַיִם
לוֹת לִפְגֹּעַ אֲנוּשׁוֹת בְּמַלְכוּתָם
ג וְנִמְשֶׁכֶת לָהּ הַחֲגִיגָה הַהִיא יוֹצֵאת מִכְּלַל שְׁלִיטָה
רף קַל לְמַחְשְׁבוֹת פּוֹסֵידוֹן שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ כְּלוּם עַל אוֹדוֹתַי
לָבוֹא בִּמְצוּלָתוֹ
י שֶׁאוּכַל לְהִתְגּוֹרֵר וְלוּ זְמַנִּית בִּמְעֵי הַלִּוְיָתָן
א אֲנִי לֹא בֶּן נָבִיא רַק שַׁחְיָן הַמֶּרְחַקִּים הָאֲרֻכִּים
ראוּל הַנִּמְשָׁךְ וְהַמּוּשָׁב כְּסִיזִיפוּס אֶל רֵאשִׁיתָם
חים אוֹתִי בַּיָּרֹק וּבַחֲשׁוּךְ נָחָשׁ בָּרִיחַ וְנָחָשׁ עֲקַלָּתוֹן
הַתַּנִּינִים הָהֵם בָּאִים מִמֶּרְחַקֵּי הַמִּיתוֹס הַקָּדוּם
כַּאֲגֻדַּת עֵינֵי זַרְחָן כָּמוֹהָ לֹא רָאִיתִי מֵעוֹדִי
מִמַּעֲמַקִּים קְרָאתִי יָהּ אֲנִי קוֹרֵא אֶל סִכּוּיֵי הַפּוֹחֲתִים
קֶצֶף הַנּוֹשְׂאִים דָּכְיָם
הַקָּשֶׁה בַּיָּם כֹּרְתִים הַמְּרֻגָּל בִּסְעָרוֹת בְּמִטְבָּעִים וּבְמֵתִים
נְמַל הַבַּיִת וּמִסֶּלַע אַנְדְּרוֹמֶדָה הַמַּמְתִּין לִי

עֶרֶב

זְכֹר נָא לִי אֶת הַשָּׁעָה הַהִיא עַל פְּנֵי הַיָּם.
כִּי מִי יִזְכְּרֶנָּה אִם לֹא אַתָּה שֶׁכֹּה אָהַבְתָּ אוֹתָהּ.
וְהַשָּׁעָה הַהִיא שֶׁתִּהְיֶה בְּךָ, תּוֹדֶה לְךָ
עַל כִּי אַתָּה חָתוּם עָלֶיהָ עַד בּוֹא חֲלִיפָתְךָ
וְדַע לְךָ שֶׁגַּם הַיָּם הָאַחֲרוֹן שֶׁלָּנוּ זָקוּק עֲדַיִן
לְעוֹד אַהֲבָה אַחַת.
לֹא פַּעַם, כְּשֶׁיֵּשׁ לוֹ זְמַן כַּאֲשֶׁר הוּא לְבַדּוֹ, בְּהֵאָלֵם הָרוּחַ,
הוּא שׁוֹאֵל עַל אוֹדוֹתֶיךָ: לְאָן נֶעֱלַמְתָּ לוֹ וּמַה שְּׁלוֹמְךָ
הֲרֵי נוֹלַדְתָּ בְּתֵל־אָבִיב וְהָיָה לְךָ יָם אִישִׁי.
וְהָיְתָה לְךָ שֶׁמֶשׁ אֲדֻמָּה וּכְבֵדָה
וְסִירַת מִפְרָשִׂים שֶׁנָּגְעָה בָּהּ בְּדַרְכָּהּ דָּרוֹמָה לְאִטָּהּ.
וְהָיוּ שָׁם הַגַּלִּים הָאֲרֻכִּים שֶׁזָּכוּ בְּךָ תָּמִיד לְיַחַס מְיֻחָד.
כִּי הִנֵּה, לֹא יִרְחַק הַיּוֹם וְתִקָּרֵא לָלֶכֶת,
לְהִצְטָרֵף לַשֶּׁקֶט וְלַחֲשֵׁכָה.
מִישֶׁהוּ אַחֵר יֹאהַב פֹּה אֶת שִׁירוֹ שֶׁל טְשֶׁרְנִיחוֹבְסְקִי,
שֶׁנָּתַן בְּךָ אֶת הַתּוּגָה הַפַּנְתֵּאִיסְטִית
וְאֶת כְּלוֹת נַפְשֶׁךָ.
וַיִּהְיוּ גַּם לוֹ שְׁקִיעוֹת תִּשְׁרֵי כָּאֵלֶּה
וְאַהֲבוֹת שֶׁאוּלַי יַזְכִּירוּ אֵיכְשֶׁהוּ אֶת תּוֹעֲפוֹת אַהֲבָתְךָ

לְיַד הַיָּם

לֹא נוֹלַדְתִּי מֵהַיָּם, גַּם לֹא אֱלִיק, כְּפִי שֶׁחָשְׁבוּ
כְּבָר 80 וּמַשֶּׁהוּ. וַעֲדַיִן כָּל כָּךְ לֹא פָּתוּר.
סִפְרֵי הַיְּחָסִין הִצְהִיבוּ לְמַעֲצֵבָה.
קְרוֹבֵי מִשְׁפַּחְתִּי כְּבָר לֹא יָעִידוּ עַל הָהֵפֶךְ הַגָּמוּר.

מְחַפֶּשֶׂת אוֹתְךָ הָהִיא, הַצּוֹעֶקֶת אֵלֶיךָ, אָמְרוּ לִי,
לֹא פַּעַם רִאשׁוֹנָה זֶה קוֹרֶה לָהּ.

הַמֶּלְצַר הַהוּנְגָרִי בְּ"פִּילְץ" לֹא מַכִּיר, לֹא יוֹדֵעַ.
עוֹדֶנּוּ לְיַד הַדְּגוּבָה.
לֹא קָרָא בְּסִפְרוֹ שֶׁל מְנַשֶּׁה לֵוִין,
שֶׁ"חָכְמוֹ שֶׁל מְחַמַּד הֵטִיל צֵל מִלְכְּסָן"
בְּמֵאָה הַלֵּילוֹת שֶׁל יָפוֹ, הָעִיר הַשְּׁכֵנָה.
לֹא שָׁמַע שֶׁהַשֵּׁיח' אַל־פָּרוּקִי, מַשְׁחִיז סַכִּינָהּ
בְּ"אַל ג'מָעָה אַל־אִיסְלָמִיָּה" שֶׁלּוֹ.

הָאוֹרְחִים הִשְׁתַּהוּ,
הִמְשִׁיכוּ בְּ"אַיְס־קָפֶה", בְּ"שְׁלַג־זָנָה",
עִשְּׁנוּ "מְטוּסְיָאן".

הָיְתָה שָׁם אַחַת, עֵינַיִם כְּחֻלּוֹת,
יְבוּא לֹא־מִכָּאנִי,
שֶׁשָּׁבִים וְצוֹפִים בָּהּ, עוֹד פַּעַם וְעוֹד פַּעַם.

אָסַפְתִּי פְּרָטִים נוֹסָפִים:
קְצָת דָּרוֹמָה, עַל רַחֲבַת "סַן רָמוֹ",
הִשְׁמִיעוּ פְּסַנְתֵּר וּשְׁנֵי כִּנּוֹרוֹת מוּסִיקַת עֶרֶב.
זוּגוֹת סוֹבְבוּ בְּמָחוֹל,
לְאוֹר קִיטְשׁ הַשְּׁקִיעָה הַיָּדוּעַ,
מוּל סַלְעֵי הָאֵזוֹב הַשְּׁטוּפִים.
רָאִיתִי אֶת אַפְרוֹדִיטֵה עוֹלָה מִן הַמַּיִם,
מִתְנַגֶּבֶת בָּרוּחַ.

רָאִיתִי סִירַת דַּיָּגִים רְעוּדָה נִמְשֶׁכֶת דָּרוֹמָה
אֶל הַנָּמֵל הַיָּשָׁן, הַזּוֹכֵר אֶת יוֹנָה.

טוֹב שֶׁבְּרוֹנִיסְלָב הוּבֶּרְמָן,
אוֹסֵף אֶת מֵיטַב נַגָּנָיו הַשְּׂנוּאִים,
לוֹבְשֵׁי חֲלִיפוֹת, נוֹשְׂאֵי מִזְוָדָה,
אֶל הֵיכַל הַבֶּטוֹן, לְהַזִּיעַ.
טוֹב שֶׁגַּם טוֹסְקָנִינִי בָּא אֶל עִיר הַצּוֹמַחַת מִשִּׁיר.

"רוּסְלָן". תרע"ט. אוֹדֶסָה.
אִמִּי וְאָבִי.
תּוֹדָה לַיָּם שֶׁהֵבִיא אוֹתָם הֵנָּה.
תּוֹדָה לְחוֹף יָפוֹ.
לְחוֹלוֹת תֵּל־אָבִיב.

הִנֵּה עוֹד וָעוֹד יָפוֹאִים שָׁם הוֹלְכִים וּקְרֵבִים.
אֵלֶּה שֶׁמַּעְתִּי, אַתָּה עוֹד תִּרְאֶה, לְעוֹלָם לֹא יַסְכִּימוּ.
מֻכָּר וְחָבִיב.

טוֹב שֶׁר' בִּנְיָמִין, כְּבָר בְּתַרְס"ז, בְּ"הַמְעוֹרֵר",
מוֹשִׁיט לָהֶם יָד, כּוֹרֵת בְּרִית אַחִים.
טוֹב שֶׁאַבָּא שֶׁל זוֹנִיק מַגְנִיב בְּתַחְתִּית הַכְּפוּלָה
עֲשָׂרוֹת אֶקְדָּחִים.

בני מר

אנחנו לבושים בגדים חמים, ובארץ ישראל זורחת שמש אחרי הגשם

ספרה של עדינה בר־אל מתאר את האביב הקצר של העיתונות לילדים יהודים בפולין בין שתי מלחמות העולם. המאמץ לשתף את הילדים בבנייתו של עולם חדש וצודק יותר גבר ככל שהעולם המציאותי הקדיר והלך

הירקרקים: עיתוני ילדים ביידיש ובעברית בפולין
, מאת עדינה בר־אל, הוצאת מכון דב סדן
הציונית, 2006, 519 עמודים + 33 עמודים באנגלית

תונים לילדים הגדולים יותר, "דער חבר" ו"קינדערפריינד" – את מקומם של מועדי השנה והחגים היהודיים. בתוכנית הלימוד החי־לונית של ציש"א הוזכרו החגים היהודיים רק בדרך אגב, וגם ביחס